

EXAMENSARBETE

Hösten 2006

Läroarbldningen

Att vara slöjdlärare

En studie av sex trä- och metallslöjdlärare samt deras tankar kring sitt yrkesval

Författare
David Arielly

Handledare
Anita Håkansson

Att vara slöjdlärare

En studie av sex trä- och metallslöjdlärare samt deras tankar kring sitt yrkesval

Abstract

Syftet med denna studie är att undersöka och beskriva vad verksamma trä- och metallslöjdlärare anser om sitt yrkesval samt att försöka utröna vilka bakomliggande faktorer som har lett fram till dessa personers val av yrke. Det finns en stor spridning både gällande ålder på mina respondenter och gällande antal år som de har undervisat. Av de sex respondenterna är tre kvinnor och tre män. För att svara på studiens syftet genomförde jag semistrukturerade intervjuer med mina respondenter. Undersökningen visar att den enda fråga där mina respondenter var helt överens var frågan om hur de upplevde skolslöjden under sin egen skolgång. På denna fråga angav samtliga att de hade positiva minnen från denna tid. På de övriga frågorna är de dock inte samstämmiga. Trots detta har jag kunnat koppla mina resultat till tidigare forskning som också finner att det finns stor spridning inom slöjdlärarkåren i dessa frågor.

Ämnesord: Trä- och metallslöjd, slöjdundervisning, slöjdlärare

FÖRORD

Jag vill här ta tillfället att tacka de sex trä- och metallslöjdlärarna i studien som tog sig tid att delta i mina intervjuer. Likaså min handledare Anita Håkansson är värd ett stort tack för hjälp och vägledning under arbetets gång. Jag vill även tacka mina vänner och min familj för det stöd jag fått.

INNEHÅLL

1. INLEDNING.....	7
2. LITTERATURGENOMGÅNG.....	8
2.1 Skolämnet slöjd.....	8
2.1.1 Skolslöjdens framtid.....	12
2.2 Slöjdläraren.....	14
2.2.1 Slöjdlärarens utbildning.....	14
2.2.2 Slöjdlärartyper.....	15
2.3 Yrkesvalet.....	17
2.4 Genusaspekter på slöjdläraren.....	18
2.5 Precisering av problemformulering.....	19
3. METOD.....	20
3.1 Metodval.....	20
3.2 Urval.....	20
3.3 Genomförande.....	21
3.4 Etiska aspekter.....	22
3.5 Analys.....	23
4. RESULTAT.....	24
4.1 Temaområden.....	25
4.1.1 Yrkesval.....	25
4.1.2 Arbetsituation.....	27
4.1.3 Framtiden.....	28
5. DISKUSSION.....	30
5.1 Yrkesval.....	30
5.2 Arbetsituation.....	31
5.3 Framtiden.....	32
5.4 Genusperspektiv.....	33
5.5 Metoddiskussion.....	34
5.6 Avslutning.....	35
6. SAMMANFATTNING.....	36
7. REFERENSER.....	37
8. BILAGOR	

1. INLEDNING

Bakgrunden till den här studien är mitt eget intresse för trä- och metallslöjd. Jag har så länge jag kan komma ihåg tyckt att det har varit roligt att skapa föremål i trä- och metallmaterial. När jag sedan i grundskolan fick möjligheten att tillverka saker under lektionstid inom ämnet trä- och metallslöjd så blev det snabbt mitt favoritämne.

Trots att jag tyckte så mycket om trä- och metallslöjden var det inte självklart för mig att bli slöjdlärare. Tanken att bli slöjdlärare väcktes istället hos mig när jag under några år arbetade som bilplåtslagare. Emellanåt kom det ut elever från gymnasieskolan, som läste på fordonsprogrammet för att ha sin praktik hos det företag som jag jobbade på. Jag fick då möjligheten, trots min ringa erfarenhet, att undervisa en av dessa elever. Jag märkte snart att det fanns något hos mig som gjorde att jag ville försöka lära eleven så mycket som möjligt av plåtslageriet, jag tyckte helt enkelt att det var roligt att möta denna elev. Detta i kombination med mitt intresse för trä- och metallslöjd fick mig att påbörja mina studier till slöjdlärare.

Under min studietid har jag fått tillfälle att diskutera både det ena och det andra med mina studiekamrater. En fråga som jag då tyckt har varit intressant att ställa är varför dessa personer har valt yrket trä- och metallslöjdlärare. Naturligtvis har jag fått höra många olika anledningar, men i stort sett har alla nämnt att de har ett personligt intresse av slöjd.

Studiens syfte är att undersöka och beskriva vad verksamma trä- och metallslöjdlärare anser om sitt yrkesval samt att försöka utröna vilka bakomliggande faktorer som har lett fram till dessa personers val av yrke.

Uppsatsen är upplagd enligt följande. Inledningsvis följer en litteraturgenomgång som syftar till att orientera läsaren i befintlig forskning i uppsatsämnet. Litteraturgenomgången har två tydliga fokus, nämligen skolämnet slöjd och slöjdläraren. Även genusaspekter på dessa ges en kort presentation. I metoddelen diskuterar jag mitt metodval. Jag beskriver urval och genomförande och kapitlet avslutas med en reflektion kring etiska aspekter. Mitt analysätt beskrivs innan jag presenterar studiens resultat. Avslutningsvis försöker jag besvara studiens frågeställningar samt diskuterar resultaten i förhållande till tidigare forskning och litteratur.

2. LITTERATURGENOMGÅNG

För att ge ett perspektiv på slöjdlärares arbetsituation följer här en kort beskrivning av skolämnet slöjd, dess historia och utveckling. Detta gör jag för att skapa en relevant kontext till min studie i form av presentation av liknande existerande forskningsfält.

När jag använder ordet slöjd i denna studie åsyftar jag skolämnet slöjd. I de fall jag hänvisar till en av slöjdgrenarna kommer detta anges med respektive grenbeteckning.

2.1 Skolämnet slöjd

Enligt Kajsa Borg skiljer sig ämnet slöjd från andra skolämnen på en rad punkter. En av de skillnader hon nämner är det laborativa arbetssätt som används inom slöjden med inriktning mot en individuell produkt. Vidare skriver hon om de stora möjligheter som eleverna har att själva påverka sitt arbete. Eleverna kan sätta en personlig prägel på sitt skapande samt utföra slöjdarbete i sin egen takt. Prov liksom läxor är sällsynt förekommande. Angående ämnets pedagogiska betoning skriver hon att det är ytterst ovanligt med lektioner där slöjdläraren endast föreläser eller instruerar. Eleverna förväntas istället att utföra allt svårare uppgifter eller prova på nya tekniker för att på så vis få en progression i ämnet.¹ Nedan följer två för studien adekvata definitioner av ordet slöjd:

Slöjd, i äldre språkbruk alla former av tillverkning från manufaktur till icke yrkesmässigt handarbete. I dag används slöjd främst i betydelsen hemslöjd och skolslöjd (införd som skolämne i Sverige 1878).²

Slöjd, i grundskolan har s. en garanterad undervisningstid, som lärarna själva fördelar på de nio skolåren. Tonvikten läggs på praktiskt arbete i såväl textilslöjd som trä- och metallslöjd, vilket ger eleverna erfarenheter av skapande arbete i både mjuka och hårda material. Genom att delta i hela produktionsprocessen från idé till färdig produkt får de kunskaper om vägen från råmaterial till bruksvara. (1994).³

Så här definierar Skolverket slöjdprocessen:

Slöjd innebär manuellt och intellektuellt arbete i förening och utvecklar kreativitet, nyfikenhet, ansvarstagande, självständighet och förmåga att lösa problem. Detta

---

¹ Borg, Kajsa. (2001). *Slöjdämnet intryck – uttryck – avtryck*. Linköping: Univ.

² NE, (http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=309991&i_word=s1%f6jd) 2006-11-20

³ NE, (http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=309990&i_word=s1%f6jd) 2006-11-20

kommer till uttryck i slöjdprocessen, som startar i en idé och resulterar i en färdig produkt.⁴

Kajsa Borg konstaterar att slöjd inte blev ett obligatoriskt skolämne i den svenska folkskolan förrän 1955. Ämnet har dock förekommit inom den svenska skolan sedan slutet av 1800-talet.⁵ Avgörande för att slöjd och andra praktiska ämnen gavs utrymme under denna tid var följande:

Slöjdämnet passade in både för den som intog en konservativ hållning, genom sin arbetsfostrande inriktning och för den med en progressiv syn, eftersom slöjddandet också medförde arbetsglädje.⁶

Slöjdämnet var från början uppdelat i tre olika ämnen, benämnda: metallslöjd, träslöjd och textilslöjd. Under 1960-talet slogs ämnet metallslöjd ihop med ämnet träslöjd och bildade slöjdgrenen trä- och metallslöjd. Målande för slöjdämnets utveckling och förändring över tid är just de olika benämningar som ämnet innehåft. Benämningen slöjd för flickor och slöjd för pojkar respektive flickslöjd och gosslöjd är tidsenligt talande. Borg skriver dock att det redan år 1946 på officiell nivå poängterades att flickorna inte skulle vara helt främmande för träslöjd eller pojkarna för textilslöjd.⁷ I 1969 års läroplan, Lgr 69, blev slöjdundervisningen i trä- och metallslöjd samt textilslöjd, obligatorisk för både pojkar och flickor. Elva år senare kom den nya läroplanen, Lgr 80, som fastställde att eleverna själva fick välja vilken slöjdart de ville ha på högstadiet. Slöjdlärare i Skolverkets nationella utvärdering av grundskolan från 2003 anser att slöjdämnet bidrar till en ökad jämställdhet, dock var samtliga kvinnor i studien textilslöjdlärare och inom trä- och metallslöjdsdelen var samtliga lärare män. Samma tydliga genusmönster går enligt Skolverkets studie igen i elevstatistiken. Flickor tenderar att välja textilslöjd medan pojkar överlag föredrar trä- och metallslöjd.⁸ Britt-Marie Berge anser dock att skolpolitiker och utbildningsplanerare har lyckats att skapa en mer jämlik skola då hon visar att de yngre barnen oavsett kön med glädje deltar både i textilslöjden och trä- och metallslöjden.⁹

---

⁴ Skolverkets hemsida,

(<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0506&infotyp=23&skolform=11&id=3888&extraId=2087>) 2006-11-20

⁵ Borg. (2001)

⁶ Ibid. s.11

⁷ Ibid.

⁸ Skolverket. (2003). *Nationella utvärderingen av grundskolan*. Rapport 253. Stockholm: Skolverket

⁹ Berge, Britt-Marie. (1992). *Gå i lära till lärare*. Umeå: Univ.

I den nuvarande kursplanen för slöjd kan man bland annat läsa att skolan samt den undervisande slöjdläraren skall sträva efter att eleverna övar upp sina kommunikativa, skapande och manuella förmågor. Vidare skrivs det att de slöjduppgifter, som eleverna utför i skolan, skall syfta till att öka deras tilltro på sina egna förmågor samt ge dem kunskaper för att klara av dagliga uppgifter. Dessa dagliga uppgifter kan till exempel vara att förstå hur bearbetning, konstruktion och val av material kan påverka hållbarheten och funktionen på olika produkter. I ett större perspektiv skall slöjdämnet även göra eleverna medvetna om hantverkstraditioner i olika kulturer. Ytterligare några punkter som påpekas är att skolan i sin slöjdundervisning skall ge nödvändiga kunskaper om säkerhetsfrågor samt vikten av resurshushållning och miljömedvetenhet. Att kunna utföra ett slöjdarbete på ett lämpligt sätt innebär att eleverna är delaktiga i slöjdprocessen.¹⁰ Detta kan sägas vara en koppling mellan det manuella och det intellektuella arbetet. Där betonas också de utökade kraven på elevernas reflektioner och bedömningar av sina egna arbetsprocesser och produkter.¹¹

För att visa hur trä- och metallslöjden i skolan och slöjdlärarens arbetssituation utvecklats under de senaste 130 åren, presenterar jag kortfattat några viktiga personer som har haft ett stort inflytande på utvecklingen för såväl ämnet som den undervisande läraren.

Som förste företrädare för pojkslöjden brukar Otto Salomon nämnas. Salomon som föddes 1849 startade tillsammans med en släkting år 1872 en slöjdskola för pojkar på ett gods vid namn Nääs. Salomon var skolans föreståndare och svarade för den teoretiska undervisningen i matematik och naturvetenskap. Han var särskilt intresserad av slöjdämnets betydelse för barns utveckling. De första kurserna för folkskollärare inom slöjd startade på Nääs 1878, men efter hand utvecklades dessa slöjdkurser till Nääs slöjdseminarium. Nääs blev med tiden så internationellt välkänt att det tilldrog sig deltagare från inte mindre än 40 nationer. Salomons väl utvecklade pedagogiska och gripbara metodik gjorde honom till en av Sveriges internationellt mest kända pedagoger.¹² Grundläggande för denna pedagogik var vikten av att eleverna kronologiskt skulle följa en numrerad serie av ritningar, som läraren skulle tillhandahålla. Dessa ritningar var uppbyggda så att eleverna under arbetets gång skulle repetera det tidigare inlärd samt samtidigt som nya moment introducerades. Lärarens uppgift var

---

¹⁰ Skolverkets hemsida, (<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0607&infotyp=23&skolform=11&id=3888&extraId=2087>) 2006-11-20

¹¹ Skolverket. (2003).

¹² Svensson, Bengt. (2000). *Hundra år i skolslöjden*. Vikingstad: Form i trä

att se till att elevernas arbete utfördes på ett tillfredsställande sätt. Det var avgörande för pedagogikens uppbyggnad att eleverna inte hoppade över något moment. Arbetet skulle utföras i elevens individuella takt och på ett självständigt vis.¹³ Otto Salomon hade själv inte genomgått någon lärarutbildning.¹⁴

På 1900-talet kom slöjdundervisningen att kritiseras för sitt upplägg av möbelarkitekten Carl Malmsten. Malmsten poängterade att slöjden borde ha ett mer lekfullt förhållningssätt till lärande och skapande, och att detta skulle leda till ökad ansvarskänsla och självständighet hos eleven.¹⁵ Malmstens pedagogik beskrivs som komplex, något som illustreras genom det faktum att han aldrig publicerat någon schematiskt uppställd kursplan. Carl Malmstens bidrag till slöjdundervisningens upplägg spåras lättast i hans bok *Ung slöjd* från 1941. Likt Salomon ställde dock även Malmsten upp en rad principer för hur slöjdundervisningen skulle bedrivas. Han lade främst vikt vid elevens självständigt fria skapande präglad av främjandet av dennes intresse för slöjdamnet.¹⁶ Malmsten ansåg att läraren skulle inspirera eleverna till eget skapande med hjälp av olika föremål och material. Efter Malmstens engagemang inom träslöjdsundervisningen stagnerade i princip utvecklingen inom ämnet fram till 1962. Grundskolans reformer från denna tid bäddade för en omorganisering även inom skolämnet slöjd.¹⁷

I bräschen för den senare hälften av 1900-talets slöjduitveckling gick Thorsten Lundberg. Lundberg hade en grundutbildning som teckningslärare. 1960 tillsattes han som rektor för det nystartade slöjdlärarseminariet i Linköping. Utbildningen till slöjdlärare var på den tiden ettårig men blev 1985, under Lundbergs ledning, treårig. I samband med den förlängda utbildningen för slöjdlärare togs stora delar av de förkunskapskrav som tidigare hade ställts på slöjdlärostudier bort och en mer målinriktad ämnesutbildning infördes. I Linköping förespråkade han en skapande inriktning på ämnet slöjd. Lundberg var inte ämneskunnig inom slöjdamnet, trots detta var han mycket intresserad av de metoder som prövades för att ge eleverna större möjlighet att utveckla sina skapande förmågor inom skolslöjden. Thorsten Lundberg hade även goda kontakter med Skolöverstyrelsen i Stockholm och utövade stort

---

¹³ Svensson, Bengt. (1993). *Skolslöjd med kvalitet och personlig prägel*. Linköping: Univ.

¹⁴ Borg. (2001)

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Svensson. (2000)

¹⁷ Borg. (2001)

inflytande över utvecklingen av ett flertal utredningar angående skolämnet.¹⁸ Kajsa Borg har sammanfattat Lundbergs metodik och vägen fram till den:

Thorsten Lundberg efterlyste (1965) en metodik eller ett system för de skapande momenten, som skulle vara till hjälp för elever och som skulle beröra inspirationsmöjligheter, organisationsfrågor och hjälpmedel. Det var viktigt att skapa en metodik för den individuella undervisningen som också tillät ett friare arbetssätt.¹⁹

För slöjdlärarnas del innebär det en friare undervisning, där elevernas egna idéer får ett större utrymme. Detta medför dock en något större arbetsbelastning för slöjdlärarna, då de måste vara mer insatta i de olika elevernas slöjdalster för att kunna bistå dem under arbetets gång, samt vid efterföljande diskussion om hur slöjdalstret utföll. I början av 1980-talet beskrivs Thorsten Lundbergs tanke om slöjdprocessen i rapporten *Skolan och slöjden*.²⁰ Processen som Lundberg beskriver kan sägas ha tre delar: ”planering, genomförande och uppföljning.”²¹ Detta kan ses som en föregångare till den slöjdprocess som genomsyrar dagens syn på skolslöjd. Tydliga paralleller kan därmed spåras från 1970-talets tanke om slöjdprocessen till hur den beskrivs idag i kursplanen för slöjdämnet.²² Delarna som tas upp i den senare är: ”idéer, planera, genomföra och värdering.”²³

2.1.1 Skolslöjdens framtid

Kajsa Borg skriver om slöjdlärares syn på framtiden och deras oro för minskade resurser och lägre antal undervisningstimmar i veckan. För att säkerställa slöjdens plats inom framtidens skola uttrycker Borgs informanter, som arbetar som slöjdlärare, önskingar om ett ökat samarbete olika ämnen emellan. Även introduktion av datorer i slöjdundervisningen ses som en utvecklingsmöjlighet. Andra önskemål handlar om mer utbildning och fortbildning.²⁴ Borg skriver vidare som en sammanfattning av sin undersökning om slöjdlärarna att:

---

¹⁸ Svensson. (2000)

¹⁹ Borg. (2001). s. 119-120

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid s. 124

²² Ibid.

²³ Skolverkets hemsida,

(<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0607&infotyp=23&skolform=11&id=3888&extraId=2087>) 2006-11-20

²⁴ Ibid.

Det tyngsta skälet för slöjdämnets fortsättning in i ett nytt århundrade var för lärarna, att eleverna med nödvändighet även i en nutida skola, behöver tillfälle att arbeta med uppgifter där kunskaper växer fram ur ett praktiskt arbete.²⁵

Lärarnas uppfattningar i Borgs studie ligger väl i linje med Skolverkets utvärdering som konstaterar:

Slöjdämnet framstår i utvärderingen som ett ämne med stor potential att utveckla eleverna allsidigt och ge handlingsberedskap för det dagliga livet, en potential som i vissa avseenden är dåligt tillvaratagen. I slöjden får eleverna möjlighet att genomföra en hel tillverkningsprocess, med alla dess ställningstaganden och beslut, något som kan vara ganska unikt, både som kunskapsform i skolan och i förhållande till halvfabrikatssamhället.²⁶

Det återfinns även informanter i Borgs undersökning som hoppades att nya generationer av slöjdlärare skulle vara entusiastiska och på detta vis vara goda ambassadörer för slöjdämnet. Dessa informanter ansåg att skolslöjden behövde marknadsföra sig själv för att hävda sin plats bland de övriga skolämnena i framtiden.²⁷

Berge reflekterar i sin studie över lärarnas möjligheter att verka som spjutspetsar för ett jämlikt samhälle.²⁸ Med detta menar hon att slöjden som idag är tydligt genusstrukturerad har möjlighet att genom ett aktivt arbete för jämställdhet bryta detta mönster. Berge ställer sig dock tveksam till ifall det verkligen är möjligt att enbart genom lärare motverka de maktrelationer och traditioner som genomsyrar samhället. Hon menar att slöjdlärarna behöver utrymme och stöd till reflektion över sin roll i utbildningen för att själva kunna gå emot dessa strukturer något som fattas idag.²⁹

Om slöjdläraryrkets status kan sägas att studier visar på en uppfattning hos slöjdlärare att det praktiska ämnet slöjd nedvärderas i förhållande till de teoretiska ämnena. Detta syns bland annat i föräldrars attityder till barnens skolämnena på högstadiet. Även det ringa intresset från skolledning och övriga lärare tyder på en låg status för slöjdämnet.³⁰ En informant i en studie av Britt-Marie Berge säger sig ha upplevt detta redan på högskolan, något som enligt Berge med tid kan leda till ett accepterande av hierarkin mellan teoretiska och praktiska ämnen.³¹

---

²⁵ Ibid. s. 110

²⁶ Skolverket. (2003). s. 138-139

²⁷ Borg. (2001)

²⁸ Berge. (1992)

²⁹ Ibid.

³⁰ Ibid.

³¹ Ibid.

2.2 Slöjdläraren

Definition av ordet lärare:

Lärare, person som yrkesmässigt ägnar sig åt undervisning mest i skola el. under skolliknande former.³²

Slöjdlärarens huvuduppgift är att undervisa eleverna inom slöjddämnet. En slöjdlärares arbetsuppgift ser lite annorlunda ut jämfört med de arbetsuppgifter som en lärare som undervisar i ett mer teoretiskt ämne har, bland annat på grund av att det är ovanligt med läroböcker inom slöjddämnet. I stället förväntas det av en lärare inom slöjddämnet att hon/han kan undervisa och hjälpa eleverna med deras slöjdalster. För slöjdlärarna innebär detta ett mer praktiskt arbete, då eleverna oftast behöver hjälp med handgripliga problem. Dessutom måste slöjdläraren ha överblick över de i vissa fall potentiellt farliga verktyg och maskiner, som eleverna använder, för att förhindra att eleverna kommer till skada.³³

2.2.1 Slöjdlärarens utbildning

Slöjdlärarytbildningen har från början gått ut på att förbereda de blivande lärarna att kunna undervisa eleverna i de olika slöjdgrenarna. I och med nya läroplaner med nya krav på skolor och dess undervisande lärare har dessa utbildningar förändrats en hel del. De första utbildningarna för lärare inom de olika slöjdarterna har förekommit sedan slutet av 1800-talet. Från början var utbildningarna bara kortare kurser på cirka 2-3 månader. Successivt kom dessa utbildningar att förlängas till att 1985 omfatta en treårig slöjdlärarytbildning, det vill säga en utbildning på universitetsnivå. Från och med 1988 förekommer även en 4-årig grundskolelärarytbildning med inriktning mot slöjd samt ytterligare ett ämne.³⁴ Detta är den idag vanligaste utbildningsformen vid universiteten. Läsåret 2002/03 hade 70 procent av trä- och metallslöjdlärarna och 75 procent av textilslöjdlärarna pedagogisk utbildning. Med pedagogisk utbildning avses odefinierad pedagogisk högskoleutbildning, detta behöver alltså inte innebära en utbildning i ämnet slöjd.³⁵

En generationsväxling är i antågande inom slöjdlärarkåren. Då det tidigare var vanligare med ett-ämnes lärare i den ena av slöjdarterna går utvecklingen nu mot en ökning av

---

³² NE, (http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=O235378&i_word=l%e4rare) 2006-11-20

³³ Link. Univ. (1992). *Kulturarv och skolslöjd – Ett slöjdhistoriskt symposium*. Linköping: Univ.

³⁴ Borg. (2001)

³⁵ Skolverket. (2003)

grundskollärare. De undervisar antingen i den ena av slöjdarterna i kombination med ytterligare ett ämne eller i båda slöjdarterna i kombination med ytterligare ett ämne. Kajsa Borg skriver; ”Det är fortfarande så att majoriteten av landets slöjdlärare är ett-ämnes lärare, de undervisar enbart i slöjd.”³⁶ Enligt Skolverket har ca 30 % av de utbildade lärarna mer än 30 år i yrket.³⁷

2.2.2 Slöjdlärartyper

Kajsa Borg presenterar i sin undersökning tre huvudkaraktärer hos informanterna (slöjdlärare) i hennes studie, dessa kallar hon: konstnären, pedagogen och hantverkaren. Konstnären har en drivkraft att själv prova, experimentera, att utveckla sina egna intressen. Pedagogen bemödar sig om att utforma undervisningen så att de utmaningar som eleverna möter skall vara av sådan svårhetsgrad att eleverna känner att deras kunskaper och självförtroende ökar inom ämnet. Hantverkaren vill försöka lära ut så många tekniker och färdigheter som möjligt.³⁸

Christina Nygren-Landgårds har i en finsk studie funnit åtta huvudtyper av personligheter bland sina informanter, samtliga blivande slöjdlärare. Informanterna är i stort sett färdigutbildade. Nygren-Landgårds poängterar att ingen av lärarna fullt ut kan kategoriseras in i en specifik huvudtyp då dessa flyter in i varandra, men menar att huvudtyperna ger en bild av lärartyper snarare än individerna i studien. De typer hon funnit är: Academic, där tankarna kring slöjduitbildning fokuserar på relationen till den akademiska världen. Craftsman, tankarna kretsar kring lärarens personliga slöjdteknikutveckling. Cultural carrier, tankar rör sig främst kring bevarande av äldre slöjdtekniker. Educator, relaterar till utbildning i stort. Instructor, fokuserar främst på utläring. Missionary, övertygad om slöjdens relevans för mänskligheten. Naturalist, baserar på mänskliga rätten till fri utveckling – där slöjd är en lämplig del. Social reformer, önskan om samhällelig blomstring med hjälp av slöjd.³⁹

Det finns några gemensamma nämnare i Borgs och Nygren-Landgårds slöjdlärartyper. Borgs konstnären kan jämföras med Nygren-Landgårds craftsman. Pedagogen täcker in både educator och instructor. Övriga typer stämmer inte överens med varandra lika väl men kan syfta till illustration i olika diskussioner kring karaktärer hos slöjdlärare.

---

³⁶ Borg. (2001). s. 61

³⁷ Skolverket. (2003)

³⁸ Borg. (2001)

³⁹ Nygren-Landgårds, Christina. (2000). *Educational and teaching ideologies in sloyd teacher education*. Åbo: Åbo Akademis Förlag.

För att få en bild av hur slöjdlärare ser på sin yrkesvardag har jag tagit del av Skolverkets nationella utvärdering av grundskolan från 2003. I denna rapport har Skolverket utvärderat båda slöjdarterna (textil- såväl som trä- och metallslöjd) inom skolämnet. Enligt denna undersökning anser i stort sett samtliga slöjdlärare att det är viktigt att eleverna förmår arbeta självständigt. Likaså anser lärarna att det är viktigt att eleverna kan följa instruktioner och ta eget ansvar under det egna slöjdarbetet. Rapporten visar på en mycket hög trivselfaktor hos slöjdlärarna (88 %), det vill säga en övervägande majoritet beskriver en positiv och trevlig stämning i slöjden under varje lektion. Alla de 87 lärarna i undersökningen har valt att beskriva sin lärarroll som rolig och nästan lika många beskriver att de upplever den som utvecklande och engagerande. Nästan alla slöjdlärarna anger att de upplever stress (97 %). Andra negativa aspekter som utvärderingen påvisar är att cirka 6 av 10 lärare inom slöjd uppfattar att slöjd ses som ett mindre viktigt ämne av de övriga lärarkollegerna.⁴⁰

Skillnaden mellan hur lärare önskar att det vore och hur det faktiskt är, är påtaglig enligt en studie av Inger Marklund.⁴¹ Marklund skriver om en allmän uppfattning att lärare som yrkeskår är missnöjda och att en stor andel vill lämna yrket. Hennes egen undersökning visar dock på motsatsen, och hon sammanfattar att en majoritet av lärarna i den svenska grundskolan inte bara vill stanna i yrket, utan också rapporterar trivsel på sina arbetsplatser. Marklund refererar till SIFO Samhälles studie där man kan urskilja tre kategorier av yrkesvärderingar; försörjningsvärderingar (arbetar för att klara livhanken), yttrevärldsvärderingar (arbetar för att förbättra sin levnadsstandard) och inrevärldsvärderingar (arbetar för självutveckling).⁴² Detta bekräftas av Gudhrun Helgadottirs studie av isländska slöjdlärare som visar att lärarna utöver att yrkesarbete av försörjningsskäl också anger viljan att göra jobbet för det välbefinnande som det ger dessa lärare. Inte i någon av dessa studier rankas yttrevärldsvärderingar högt. Att värderingarna flyter samman illustreras när en isländsk lärare i studien talar om att han inte gör någon känslomässig distinkt skillnad på betalt och obetalt slöjdarbete.⁴³

---

⁴⁰ Skolverket. (2003)

⁴¹ Marklund, Inger. (1988). *Att vara lärare I grundskolan – Om hur lärare ser på sin yrkesroll och arbetsmiljö*. Stockholm: Skolöverstyrelsen.

⁴² Ibid.

⁴³ Helgadottir, Gudhrun. (1997). *Icelandic craft teachers' curriculum identity as reflected in life histories*. Vancouver: Univ.

2.3 Yrkesvalet

Britt-Marie Berge har intervjuat en grupp kvinnor och män om deras tankar kring sitt slöjdläraryrke. Hon skriver att de flesta trä- och metallslöjdlärarna menade att läraryrket lockade då de ansåg att det var ansvarsfullt. Vidare nämnde de möjlighet till självständig kontroll av det egna arbetet samt att arbetet innebär viss flexibilitet i utformandet av arbetstiden som avgörande. De blivande trä- och metallslöjdlärarna angav vid diskussionen om vad som lockat dem till yrket tre huvudskäl: de ville arbeta med ungdomar, slöjdhantverk samt göra en insats för ungdomarna i skolan. Ytterligare skäl som angavs var lovledighet och de korta schemabundna arbetsveckorna. Viljan hos de intervjuade att arbeta med händerna var stor. Många av dem ansåg att praktiskt arbete var att föredra framför teoretiskt arbete. En av Berges respondenter uttrycker att han absolut inte ville sitta vid ett skrivbord, utan hellre inneha ett mer praktiskt arbete. Berge skriver att drygt hälften av respondenterna i hennes undersökning redan i grundskolan visste att de ville bli slöjdlärare. De övriga fattade beslutet senare i livet, den största andelen av den senare kategorin arbetade då antingen inom industri eller hantverk. En utav de senare respondenterna angav som skäl till att han sökt till slöjdläraryrket att hans tidigare jobb som snickare var för fysiskt påfrestande för hans kropp.⁴⁴

Även i en enkät i Borgs studie besvarad av 260 slöjdlärare, både inom trä- och metall och textilslöjd, ställs frågan om varför personen valt att utbilda sig till lärare inom textil- respektive trä- och metallslöjd. Svaren samstämmer till viss del med dem som Berge redovisar. De svarande i Borgs studie hade möjlighet att ange flera svarsalternativ. 213 personer svarade att de valt att utbilda sig inom sin slöjdart av intresse för ämnet. 179 angav att de ville arbeta med barn. 152 angav att det är ett självständigt och kreativt arbete. 104 svarade att de tycker om att undervisa. 94 personer svarade att det var loven och den flexibla arbetstiden som avgjorde. 77 personer angav att det var deras drömyrke och att de bestämt sig tidigt i livet. Författaren angav att svarsmönstret var liktydigt för båda lärarkategorierna.⁴⁵

Mönstret går delvis igen i Helgadottirs studie av isländska slöjdlärare som visar att trä- och metallslöjdlärare vanligtvis väljer sitt yrke baserat på ett personligt intresse för slöjddandet snarare än viljan att pedagogiskt lära ut. Studien visar också på en andel som söker sig till slöjdyrket av ett intresse av pedagogik. En annan faktor för de isländska slöjdlärarna var

---

⁴⁴ Berge. (1992)

⁴⁵ Borg, Kajsa. (1995). *Slöjddämnet i förändring: 1962-1994*. Linköping: Univ.

enligt studien hög arbetslöshet inom träindustrin medan det fanns lediga jobb inom lärarkåren. Tillfälligheter anges i flera fall som avgörande för yrkesvalet.⁴⁶

2.4 Genusaspekter på slöjdläraren

Helgadottir diskuterar mot bakgrund av sina intervjuer med de isländska slöjdlärarna det faktum att det finns en tydlig genusstruktur i slöjdsalarna. Det är vanligare att kvinnor tar sig an trä- och metallslöjd än att män ger sig in i textilslöjden. Inget fall av det senare återfinns i Helgadottirs studie. Studien visar på en förändring över tid, först under 1960-talet började kvinnor ta sin plats inom trä- och metallslöjden vilket ledde till en övergångsperiod där kvinnorna som studerade till trä- och metallslöjdlärare inte själva hade läst trä- och metallslöjd i någon större utsträckning som unga i skolan. Medan männen i studien angav tidiga pojkårsintressen av trä- och metallslöjd var kvinnorna mindre öppna med sina skäl. Helgadottir konstaterar att när kvinnorna frågas rakt ut om sitt yrkesval, så finns likheter de kvinnliga respondenterna emellan. Kvinnorna anger liknande förklaringar och pratar om en vilja att arbeta manuellt, med händerna, som skäl till yrkesvalet. Helgadottir finner inga konkreta förklaringar till att det är vanligt att kvinnor avslutar sitt arbete som trä- och metallslöjdlärare men hennes studie antyder att den fysiska aspekten av arbetet spelar in.⁴⁷

Enligt Kajsa Borg samläses många kurser inom slöjdläraryrket, det vill säga textil- och trä- och metallslöjdstudenterna läser tillsammans. Detta har varit en medveten politisk strategi för att få bort oönskade attityder bland de framtida lärarna och syftar till att öka jämställdheten mellan könen i skolans värld. Trots att detta är något som har arbetats med under längre tid är slöjdamnet fortfarande det ämne i skolan som på det tydligaste sättet följer den traditionella uppdelningen mellan manligt och kvinnligt. Detta syns inom slöjdlärarnas slöjdartsval, det vill säga män väljer i stor utsträckning att undervisa i trä- och metallslöjd medan kvinnor tenderar att välja textilslöjd. Andelen kvinnor som arbetar som trä- och metallslöjdlärare är enligt studien försvinnande liten och i stort sett inga män arbetar som textilslöjdlärare. Jämförelsevis enligt samma utredning är generellt sett skolan inte särskilt jämställd. Till exempel visar underökningar att de flesta förskole- och lågstadielärarna är kvinnor medan män oftare än kvinnor jobbar som NO-lärare på högstadiet och

---

⁴⁶ Helgadottir. (1997)

⁴⁷ Ibid.

gymnasieskolorna.⁴⁸ Att fler kvinnor ger sig in i trä- och metallslöjden än män i textilslöjden bekräftas i rapporten *Kulturarv och utveckling inom skolslöjden*. I denna diskuterar författaren att det ofta anses mer känsligt för män att arbeta med en traditionellt kvinnlig verksamhet medan det å andra sidan är mer socialt accepterat och till och med betraktas som spännande när kvinnor ger sig in i mansdominerade verksamheter.⁴⁹ Vidare poängterar Berge att båda slöjdartslärarna ligger på samma utbildningsnivå och med samstämmig löneutveckling.⁵⁰

2.5 Precisering av problemformulering

Efter att ha läst litteratur och inhämtat kunskap om ämnesområdet har jag preciserat mina problemformuleringar:

- Varför utbilda sig till slöjdlärare?
- Hur är det att arbeta som slöjdlärare?

---

⁴⁸ Borg. (1995)

⁴⁹ Lärarutbildningen Link Univ. (1989). *Kulturarv och utveckling inom skolslöjden – rapport från ett slöjdhistoriskt symposium*. Linköping: Univ.

⁵⁰ Berge. (1992)

3. METOD

3.1 Metodval

Datansamlingsmetoden som jag har valt för denna studie är en kvalitativ metod, nämligen semistrukturerade intervjuer. Den centrala delen av den kvalitativa forskningen är att skapa förståelse. Kvale menar att den kvalitativa forskningsintervjun är ämnesorienterad, det vill säga den fokuserar på intervjupersonens livsvärld och hennes relation till den. I intervjun kretsar samtalet kring ett ämne som är av intresse för såväl respondenter som intervjuaren. Vid den kvalitativa forskningsintervjun söker forskaren förstå och beskriva meningen hos de centrala temana i respondenternas liv och uppfattning.⁵¹

Den semistrukturerade intervjun är löst styrd av en intervjuguide (se bilaga 1). Om semistrukturerade intervjuer skriver Bryman följande: "Forskaren har då en lista över förhållandevis specifika teman som ska beröras (det kallas ofta för en intervjuguide), men intervjupersonen har stor frihet att utforma svaren på sitt eget sätt."⁵² Jag tycker att detta är en fördel då jag som forskare har en intervjuguide (detta kan betraktas som mina specifika teman) att gå efter, samtidigt som jag inte behöver låsa mig helt vid det som står i den. Jag kan då ställa följdfrågor vilket jag anser vara värdefullt då jag med hjälp av dessa kan be respondenterna att utveckla vissa svar som jag anser vara intressanta. En semistrukturerad intervju ger mig även en möjlighet att vara flexibel då jag kan välja att ta frågorna i den ordning jag tycker att det passar respondenterna och jag har även en möjlighet att återkomma till en fråga vid olika tidpunkter under intervjun. En av de viktigaste poängerna med semistrukturerade intervjuer är att respondenterna med utgångspunkt i frågorna under samtalet själva kan välja var fokus skall ligga samt lyfta fram sådant som de personligen vill prata om.⁵³

3.2 Urval

Av sju kontaktade lärare avböjde en att vara med i undersökningen på grund av tidsbrist. De övriga sex lärarna accepterade att delta i undersökningen. Av dessa sex respondenter är tre kvinnor och tre män (se tabell 1, se sidan 20). Samtliga är behöriga lärare och har därmed genomgått en lärarutbildning. Respondenterna har jag valt ut efter något som Bryman kallar

---

⁵¹ Kvale, Steinar. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

⁵² Bryman, Alan. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber. s. 301.

⁵³ Bryman. (2002).

bekvämlighetsurval. Bryman beskriver bekvämlighetsurval så här: ”... sådana personer som för tillfället råkar finnas tillgängliga för forskaren.”⁵⁴ Att som forskare använda sig av bekvämlighetsurval medför dock enligt Bryman vissa problem:

... problemet med en sådan urvalsstrategi är att det är omöjligt att generalisera resultaten, eftersom vi inte vet vilken population detta stickprov är representativt för.⁵⁵

Detta är jag medveten om och jag har inga tankar på att försöka mig på att ge några generella svar på hur alla verksamma trä- och metallslöjdlärare tänker i olika frågor.

Tabell 1: Förteckning över mina respondenter.

Namn	Ålder	Antal år i yrket	Undervisar i årskurs	Tjänstens omfattning
Adrian	29 år	3 år	3-9	100 %
Bengt	49 år	15 år	3-6	75 %
Catarina	34 år	9 år	7-9	100 %
Daniel	27 år	1 år	3-6	100 %
Ester	41 år	7 år	3-9	80 %
Felicia	30 år	2 år	3-6	100 %

3.3 Genomförande

Jag började med att kontakta verksamma trä- och metallslöjdlärare på telefon för att höra om de ville ställa upp på en intervju. Under dessa telefonsamtal passade jag även på att förklara syftet med min undersökning samt att berätta för respondenterna att de i undersökningen

⁵⁴ Ibid. s. 114.

⁵⁵ Ibid. s. 114.

skulle förbli anonyma. Nästa steg blev att göra en intervjuguide som jag använde under intervjuerna med mina respondenter (se bilaga 1). Intervjuerna skedde med en respondent åt gången under avtalad tid. För att slippa distraherande moment genomfördes intervjuerna med respondenterna i ett avskilt rum på deras respektive skola. Alla intervjuer spelades in på band och varje intervju varade i cirka trettio minuter. Jag var noga med att låta informanterna tala till punkt. Jag lät samtalen snarare inspireras än styras av intervjuguiden. Det var viktigt för mig att skapa en atmosfär som mer liknade ett fritt samtal än en styrd intervju. Jag ville på så sätt undvika att styra informanten på vare sig ämnesområde eller innehåll i diskussionen något jag menar bidrar till en ökad omfattning på informanternas svar. Jag transkriberade det insamlade intervjumaterialet ordagrant med fokus på innehåll snarare än språk. Vilket betyder att jag till exempel inte har tagit med harklingar och liknade ljud som uppkom under intervjuerna i transkriberingen.

3.4 Etiska aspekter

Det humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet antog 1990 de forskningsetiska principer som skall genomsyra forskningsarbete i Sverige. För samhällets utveckling krävs forskning, vilket emellertid inte får inkräkta på samhällsmedlemmarnas rätt till individskydd. Vetenskapsrådet har för att skydda individer inom forskning mot kränkning, förödmjukelse, fysisk och psykisk skada, samt ge normer för förhållandet mellan forskare och respondenter, ställt upp fyra huvudkrav vad det gäller forskningsetik. Etikkraven bör betraktas som vägledande och de lyder: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet.⁵⁶ Det är svårt, för att inte säga omöjligt, att som forskare på alla sätt och i varje enskilt fall slaviskt följa alla etiska regler och normer, inte minst för att det råder delade meningar om hur dessa ser ut. Bryman beskriver problematiken:

Etiska regler kan ge forskarna vägledning när det gäller tydligt olämpliga tillvägagångssätt, men de lämnar ibland ett väl stort manöverutrymme och sämre vägledning avseende etiska beslut.⁵⁷

Bryman menar att informationskravet betyder att respondenterna måste få veta att de deltar frivilligt i undersökningen samt vad respondenten deltar i för slags undersökning. Detta krav tog jag hänsyn till i min första kontakt med respondenterna då jag under detta telefonsamtal

---

⁵⁶ Vetenskapsrådets hemsida. *Forskningsetiska principer inom humanistisk- och samhällsvetenskaplig forskning.* (<http://www.vr.se/publikationer/sida.jsp?resourceId=12>) 2006-11-20

⁵⁷ Bryman. (2002). s. 451

informerade dem om syftet med min undersökning. Samtyckeskravet, menar Bryman, innebär att respondenten har rätt att själv bestämma om sin medverkan i undersökningen. Detta har jag i min undersökning efterlevt genom att informera respondenterna att de när som helst har rätt att avbryta intervjun och likaså att de när som helst under studiens gång har rätt att dra sig ur. Om konfidentialitetskravet säger Bryman att respondenternas personuppgifter skall förvaras och användas på ett sådant sätt att obehöriga inte får tillgång till dessa. Redan under första kontakten med respondenterna informerade jag dem om deras garanterade anonymitet. De namn som respondenterna fått i detta examensarbete är fingerade. För att inte intervjuerna skulle komma i orätta händer och respondenternas anonymitet äventyras, förvaras banden med inspelningarna på säker plats efter transkriberingen av intervjuerna, något som Bryman menar faller under nyttjandekravet som medför att den information om respondenten som samlats in bara får användas för forskning.⁵⁸

3.5 Analys

Efter transkriberingen bearbetade jag materialet med hjälp av understrykningspenna och på så sätt kategoriserade jag materialet i olika kategorier. Dessa kategorier grundades på innehåll och hade en gemensam röd tråd. Material som inte överrensstämde med det övriga fick en egen kategori och jag var noga med att inte ta bort detta utan tog mot stöd av litteraturen ställning även till dessa uttalanden.

---

⁵⁸ Bryman. (2002)

4. RESULTAT

För att sätta in respondenterna i en kontext börjar jag med att kortfattat presentera dem och deras arbetsplats.

Adrian

Adrian har under tre års tid jobbat heltid som slöjdlärare på en skola med årskurserna F-9. I årskurserna 8-9 får eleverna själva välja slöjdart, i de lägre årskurserna, 3-7, har eleverna respektive slöjdart varannan termin. Skolan Adrian jobbar på är en mindre skola. På skolan finns det endast en trä- och metallslöjdlärartjänst. Adrian pratar mycket om den stress som det innebär att vara ensam inom sitt undervisningsområde på skolan.

Bengt

Bengt är den av mina respondenter som har varit verksam inom yrket under längst tid. Förslitningsskador orsakade av hans tidigare yrke som hantverkare tvingade honom att i vuxen ålder skola om sig. Bengt är fackligt aktiv och jobbar därför enbart 75 % på skolan som varit hans arbetsplats i närmare 15 år. I övrigt kan sägas om skolan att det är en F-6 skola.

Catarina

Catarina jobbar inom samma kommun som Bengt och undervisar därför bland annat elever från Bengts tidigare klasser. Catarina har arbetat på skolan under en kortare tid och känner sig inte riktigt hemmastadd i slöjdsalen ännu. Hon har därför planer på att ändra salens utformning för att anpassa denna till hennes tankar om slöjdundervisning. På skolan får eleverna först i årskurs 8 själva välja slöjdart. Därför arbetar Catarina aktivt med att under årskurs 7 uppmuntra fler flickor att överväga att välja trä- och metallslöjd i de högre årskurserna.

Daniel

Daniel är ny inom yrket såväl som på arbetsplatsen. Daniels pappa jobbar även han som trä- och metallslöjdlärare, dock på en annan skola. Att kunna samtala med sin pappa är något som

Daniel upplever som ett stort stöd i planeringen och genomförandet av undervisningen. Skolan är en stor F-9 skola där Daniel undervisar på heltidsbasis i årskurs 3-6. På skolan finns ytterligare en slöjdlärare som undervisar i de högre årskurserna.

Ester

Ester är mycket intresserad av konsthantverk och har tidigare i sitt liv försökt att livnära sig på detta intresse. Hon valde att utbilda sig till slöjdlärare i hopp om att kunna kombinera detta med sin stora passion och arbetar därför deltid. Ester talar mycket om sin önskan att inspirera eleverna till kreativt skapande även utanför klassrummets väggar. Skolan hon arbetar på är en F-9 och har hela tre trä- och metallslöjdlärare något som Ester menar är problematiskt. Detta då hon måste anpassa både slöjdsalens utformning och sin undervisning efter de andra lärarnas önskningar.

Felicia

Till skillnad från de övriga respondenterna som undervisar i ett ämne, undervisar Felicia förutom i slöjd även i ämnet matematik. Hon tycker att kombinationen av ett traditionellt sett mer teoretiskt ämne med det mer skapande ämnet slöjd är spännande. Felicia pratar om hur ämnena trots deras skillnader med fördel kan integreras med varandra. Hon försöker i slöjdsalen visa sina unga elever, årskurs 3-6, hur matematiken kan användas på ett vardagligt vis. Felicia arbetar heltid som ensam trä- och metallslöjdlärare på en mindre F-6 skola.

4.1 Temaområden

Här kommer jag att presentera de tre temaområden, som intervjuerna med mina respondenter gav. De är: yrkesval, arbetssituation och framtiden. Respondenterna har i samtalen diskuterat kring samtliga frågor i intervjuguiden.

4.1.1 Yrkesval

Tre av respondenterna anger att deras yrkesval baseras på rent slöjdintresse. De uttrycker att det främsta skälet till deras val att bli slöjdlärare är att de kan kombinera sin hobby med sitt yrkesliv på ett tillfredsställande sätt. Ester uttrycker detta:

Aah, jag vet inte på rak arm, men slöjd har alltid varit viktigt för mig på nåt sätt. Jag har alltid slöjdat mycket, både hemma och på olika kurser. Och såklart också när jag gick i skolan. Det är en hobby som får mig att koppla av samtidigt som jag tycker det är stimulerande att arbeta med mina händer. Jag menar, jag vill inte bara att eleverna slöjdar i skolan, när jag ser på. Jag menar, jag vill att de ska tycka det är roligt hemma också.

Två av respondenterna anger pedagogiska intressen som avgörande för deras yrkesval. De ser slöjdamnet som ett verktyg för att förmedla pedagogiska tankar till eleverna. Felicia bygger sin undervisning på en tanke om att eleverna efter egen förmåga lär sig varje ämne för att sedan kunna kombinera och tänka ämnesöverskridande. Så här säger Felicia om sitt yrkesval:

Att det blev just slöjd är... aah... både i matte och slöjd tycker jag det är viktigast att eleverna får känna att det blir på riktigt. Jag vill på nåt sätt att matten blir levande, därför försöker jag visa eleverna hur viktig matte är till exempel i slöjd och så.

Bengt skiljer sig från de övriga när han säger:

Ah, egentligen ville jag inte bli slöjdlärare. Det blev mest så på nåt vis. Alltså, jag trivdes ju med det jag gjorde innan, men alltså, det är som det är. Nu sitter jag här men det är ju roligt att jobba med ungarna och jag trivs ju.

Undersökningen visar att respondenterna talar olika mycket om sitt fritidsslöjdande men alla delar ett intresse för att arbeta skapande med sina händer då som nu. Tre av respondenterna anger sitt slöjdintresse som avgörande för deras yrkesval. En respondent säger att han egentligen inte ville bli slöjdlärare, omständigheter ledde fram till yrkesvalet. Hos två av respondenterna är uppfattningen den att pedagogiken bör sättas i främsta rummet. Dessa skilda förförståelser och inställningar har präglat respondenternas tonvikt på undervisningens delar.

När respondenterna talar om sitt privata slöjdande i sin ungdom går berättelserna isär. Endast två av respondenterna anger att de har slöjdat i någon större utsträckning på sin fritid. Daniel berättar att:

Men farsan är ju lärare själv, så det vart ju att han visade hemma i verkstan, och jag var ju inte sen att vilja pröva själv liksom. Det var roligt att tälja, lite spännande med den vassa kniven. Visst det blev väl mest kaffevad av de mesta i början, men det var roligt. En del grejer blev jag riktigt stolt över.

Resterande fyra respondenter menar att slöjdamnet var roligt men att de trots detta inte slöjdade på sin fritid. Så här säger Catarina:

Aah, det var ju skoj på slöjdlektionerna men det var ju inte som att man gjorde något hemma sen. Alltså jag pysslade lite, runt jul och så, men det var allt.

Två respondenters intresse härstammar från barndomen. Daniel talar särskilt om den inspiration hans pappa gav honom genom att låta honom pröva sig fram i verkstaden. Övriga respondenter anger att skolans slöjd inte påverkade deras fritidsaktiviteter märkvärt. Ändå har flertalet av de intervjuade byggt saker hemma som till exempel lådbilar och trädkojor. De anser dock inte att detta faller under beteckningen slöjd utan pratar om det i andra ordalag.

Samtliga respondenter uttrycker positiva minnen av sin egen skolslöjd. Adrian minns:

Ja, jag tyckte att det var mitt favoritämne. Det var helt enkelt kul, vi hade en lustig lärare, han var lite galen. Men vi fick pröva det mesta själva, och jag lärde mig massor. Jag kommer ihåg att jag fick köra med bandsågen när vi gick på högstadiet och så. Det var ju kanske inte så smart men det är klart det var ju spännande.

Respondenterna talar om att de trivts både i slöjdsalarna och med de lärare de haft. En del uttrycker att just slöjdläraren var deras favoritlärare och att timmarna under slöjdlektionerna bara flög iväg. Ingen kan dra sig till minnes att de vantrivdes under skolslöjden.

4.1.2 Arbetssituation

Två av respondenterna nämner ofta att de tycker att det är stressigare att vara slöjdlärare än vad de tidigare trott. Detta är något som Adrian återkommer till gång på gång:

Men jag är ju själv på träslöjden och vi har ju stora elevgrupper. Ibland hade det behövts en lärare till, inte bara för att det är mycket att göra, men det hade varit skönt att ha någon att prata med, om undervisningen och eleverna. Jag är ju ändå ganska ny och jag tycker inte att jag hunnit bygga upp rutinerna än. Det känns ibland som jag bara springer mellan eleverna, jag hade kanske tänkt mig mer att eleverna skulle kunna jobba mer självständigt.

Bengt å andra sidan är positivt överraskad:

Det jag tycker är så kul är att få vara del i ungarnas skapande. Jag trodde det skulle vara mer som på min tid med läraren sittandes framme i katedern men jag får ju utforma undervisningen som jag vill och då vill jag ju vara med så mycket som möjligt.

Övriga tre säger att det i stort är som de hade förväntat sig. De menar samtliga att deras föreställningar om yrket stämmer väl överens med vad de upplevt i verkligheten. Felicia menar att:

Det jag ville med att bli lärare var ju att hjälpa barnen så att de tycker att det är roligt att lära sig nya saker. Jag vill visa dem att det man lär sig i skolan kan användas också utanför skolans fyra väggar. Och det tycker jag att jag gör, jag är väldigt nöga med att ta exempel från deras verklighet.

Undersökningen visar en stor spridning av svaren vad gäller hur respondenterna upplever att det är att jobba som slöjdlärare. Två av respondenterna talar om den stress de upplever inom sitt yrke. Respondenterna beskriver hur storleken på elevgrupperna påverkar stressen som de upplever, ju större elevgrupper desto stressigare. Inte bara elevgruppens storlek påverkar enligt respondenterna arbetsituationen. Även vikten av kollegialt stöd, inte minst av andra trä- och metallslöjdlärare, anses vara viktigt för att minska den upplevda stressen. Respondenterna poängterar hur mycket de uppskattar att kunna lämna katedern och undervisa mer handgripligt och under friare arbetsformer. Detta är också helt i linje med varför de sökte sig till ett mer praktiskt yrke.

4.1.3 Framtiden

Samtliga av respondenterna ser ljust på slöjddämnets framtid. Tre av dem talar om att integrera slöjden med andra ämnen och utöka slöjdundervisningen med fler timmar i veckan. Felicia uttrycker detta:

Ja, jag har ju redan börjat, ja att integrera ämnen. Jag har ju matte och slöjd och det är naturligt för mig att man kan integrera dessa två ämnen till stora delar. Jag hade ju tyckt det vore roligt om fler lärare på skolan jobbade på det viset, över ämnena liksom. Jag hade gärna prövat att kanske blanda in historia i slöjden så att barnen förstår det historiska i att slöjda.

Två andra berör förhoppningar om större resurser både personalmässigt och till materialinköp. Daniel säger att:

Farsan har berättat om hur det var tidigare. Då hade de ju mer pengar och så, och då kunde man köpa in lite mer udda eller ja dyra träslag. Nu måste vi hela tiden tänka på kostnaden hit och dit. Jag har inte råd att köpa in sånt material som jag tror kidsen skulle tycka om. Det är jäkligt trist. Det hoppas jag ändras.

Catarina talar om den sneda fördelningen av tjejer och killar inom slöjdarterna:

Men jag vill helst se att det blir jämnare med lika många tjejer som killar som väljer trä- och metallslöjd på högstadiet. Det finns ju helt klart många duktiga tjejer som inte vågar prova på vissa ämnen, jag menar, om de blir ensam tjej i klassen. Det är synd, tycker jag. Därför tror jag att det finns många som vill men kanske inte vågar. Det måste ändras, därför vill jag att lärarna i de lägre årskurserna också jobbar med det, att visa tjejerna att de också kan.

Samtliga respondenter ser en ljus framtid för skolslöjden. De har dock skilda uppfattningar om hur slöjden inom skolan bör se ut. En respondent talar mycket om jämställdhet och vikten av detta i klassrumssituationer för eleverna. Flera av respondenterna kommer också in på genusstrukturerna inom slöjden. Dessa genusmedvetna respondenter vill i framtiden se ett arbete för ökad jämställdhet inom slöjdämnet. Särskilt en respondent uttrycker en önskan om att se en jämnare fördelning av tjejer och killar inom trä- och metallslöjden, något som hon menar kan leda till en jämnare fördelning av kvinnor och män som senare utbildar sig till slöjdlärare eller liknande yrke. Hon menar att det inte blir naturligt att välja en sådan inriktning senare i livet om man inte har provat på slöjdarten tidigare.

Respondenterna talar även om hur viktigt det är att i framtiden integrera skolslöjden med andra ämnen, detta för att kunna utvidga ämnena och i förlängningen ge slöjden en ökad legitimitet bland de övriga ämnena och lärarna som undervisar i dessa och även skolledningen. Detta är något de hoppas i framtiden skall leda till ökade resurser till slöjdundervisningen.

5. DISKUSSION

Jag analyserade kategorierna i resultatet och dessa bildar stommen i diskussionsdelen. Kategorierna diskuteras nedan i förhållande till tidigare forskning beskriven i teoridelen.

5.1 Yrkesval

Respondenterna anger vitt skilda skäl till att de valt att bli slöjdlärare och frågan om vad som styr en person till att bli slöjdlärare kan inte besvaras utan en vidare diskussion. Ur denna studie har jag uttrönt endast en gemensam och tydlig faktor, vilken är att samtliga finner slöjd roligt. Jag menar dock att detta inte odelat kan sägas förklara yrkesvalet. Jag tänker diskutera de olika skälen mina respondenter anger mot bakgrund av de indelningar av slöjdlärare som Kajsa Borg och Christina Nygren-Landgårds gör i tre respektive sju slöjdlärartyper. Både Borg och Nygren-Landgårds förtydligar att de flesta slöjdlärare är en kombination av deras respektive slöjdlärartyper

I denna undersökning är Ester den respondent som jag anser kan inordnas tydligast i dessa slöjdlärartyper. Enligt min uppfattning tillhör hon Borgs kategori konstnären och därmed syns även tydliga drag av Nygren-Landgårds craftsman. Ester upprepar ständigt, att det är skapandet i slöjdläraryrket som är hennes drivkraft. I enlighet med konstnärskategorin tycker Ester om att odla sitt intresse även i privatlivet genom sitt eget hantverk, något som tar sig uttryck i hennes val att arbeta deltid. Jag tolkar att detta fritidsintresse för hantverk är det som främst har drivit Ester till slöjdläraryrket. Även respondenten Daniel verkar ha lockats till slöjdläraryrket på grund av sitt fritidsintresse av slöjdande. Enligt Borgs kriterier tillhör även Daniel konstnärskategorin. Dock finner jag i Daniels fall att Nygren-Landgårds kategorier är mer utvecklande och jag vill mena att hans yrkesval går att koppla till kategorin the cultural carriers karaktärsdrag. Jag kopplar Adrians yrkesval till hans intresse av ämnet men det vore fel att kategorisera honom helt enligt Borgs konstnärskriterier. Det är dock där han faller in mest då inga övriga kategorier stämmer bättre.

Kategorin: pedagogen representeras i undersökningen tydligt av respondenten Felicia. Hon anger själv det pedagogiska intresset som överordnat det intresse hon har för slöjd. Felicia, som undervisar i både matematik och slöjd, pratar om värdet av att integrera ämnen genom att till exempel kontextualisera elevernas matematikkunskaper inom slöjdamnet. Felicia menar jag är en typisk pedagog med fokus på elevernas inläring. Här blir dock Nygren-Landgårds

mer specifika uppdelning mellan educator och instructor svår att tillämpa, då jag vill påstå att Felicia som enligt egen utsago menar att gedigna ämneskunskaper är viktiga ändå är likväl en educator som en instructor i sitt arbete för den pedagogiska överbryggningen mellan slöjd och matematik. Jag finner det rimligt att hävda att Felicias slöjdinriktade yrkesval till viss del är slumpartat, hon hade mot bakgrund av både Borgs och Nygren-Landgårds typindelning lika gärna kunnat hamna inom andra skolämnen. Catarina talar inte om något hängivet slöj dintresse utan återkommer gång på gång till vad hon i egenskap som lärare kan påverka eleverna till i fråga om jämställdhetsfrågor. Jag tolkar Catarinas yrkesval som delvis slumpartat, delvis drivet av pedagogiska ambitioner.

Jag anser vidare att en av respondenterna i studien faller utanför både Borgs och Nygren-Landgårds kategorier. Respondenten Bengt talar om sitt yrkesval som slumpartat. Han säger att ifall han inte hade råkat ut för sina förslitningsskador hade han inte valt att utbilda sig till slöjdlärare. I Helgadottirs studie påvisas flera fall bland trä- och metallslöjdlärare som har funnit sitt yrke genom vad de själva anger som tillfälligheter. Berges studie pekar på hur olika förslitningsskador har lett andra människor med hantverksyrken till slöjdläraryrket. Här blir Bengt enligt mig ett klassiskt typexempel på ovan sagda. Jag anser dock att det är rimligt att anta att Bengts tidigare yrkeserfarenheter har påverkat honom, även om han inte uttrycker det, till hans val att skola om sig till slöjdlärare.

5.2 Arbetssituation

Studien påvisar att trots gemensamma beröringspunkter delar sällan mina respondenter till fullo upplevelsen av sin arbetssituation med varandra. Studien kan dock användas för att illustrera likheter även om dessa inte är fullkomliga. Mina resultat överensstämmer väl med tidigare forskning av bland andra Borg och Berge. En majoritet av Skolverkets undersökta lärare anser att det är en trevlig och positiv stämning i slöjden. Denna inställning delas i stort av mina respondenter. En negativ aspekt som både Skolverkets nationella utvärdering och en del av mina respondenter behandlar är den upplevda stressen. I min studie är det främst Adrian som uppger att han känner av stress. Det är rimligt att anta att stora klasser kan öka stressfaktorn i lärarens vardag då läraren av naturliga skäl får mindre tid till att till exempel hjälpa varje elev. Vidare anger Adrian att hans brist på fullt fungerande rutiner leder till ytterligare stressmoment för honom. Ett ämne som trä- och metallslöjd kan kräva en mycket aktiv lärarinsats, vilket både Adrian och Daniel säger sig känna av. Jag tolkar att detta är ett

problem med det upplägg som sedan Thorsten Lundbergs reformer lägger en stor arbetsbörda på slöjdläraren då slöjdläraren måste ha koll på varje elevs relativt fria skapande.

Till skillnad från Daniel kopplar Adrian stressen till avsaknaden av ämneskollegor att diskutera denna typ av frågor och upplägg av undervisningen med. Daniel uppger att han har ett stort stöd av att kunna diskutera yrkesrelaterade frågor med sin pappa som också arbetar som slöjdlärare. Adrian å andra sidan menar att hans övriga kolleger varken kan eller har tid att fungera som ett stöd och att hans ämne många gånger åsidosätts i förhållande till exempelvis kärnämnen. Den situation som Adrian beskriver kan förstås mot en bakgrund av Skolverkets utvärdering i vilken de tillfrågade slöjdlärarna talar om att de upplever ett tvång att försvara sitt ämne gentemot de andra ämneslärarna. Enligt studier av både Berge och Linköpings universitet upplever slöjdlärare att deras ämne uppfattas som ett ämne av lägre status. Jag menar att Adrian är mycket medveten om detta och att det är något som bidrar till hans upplevelse av yrket som stressfyllt. Jag finner det rimligt att anta att efter flera år i yrket kan det bli så att slöjdläraren resignerar och accepterar den hierarki mellan teoretiska och praktiska ämnen som Berge talar om upplevs av hennes informanter. Det bör dock framhållas att två av mina respondenter som inte talar så mycket om stress arbetar deltid något som ger möjlighet till återhämtning på ett annat vis än för de som arbetar heltid.

Det är intressant, att de respondenter i undersökningen som har många år i yrket, det vill säga Bengt, Catarina och Ester, pratar väldigt lite om stress i sin arbetssituation. Dessa respondenter uttrycker att de i stort upplever att slöjdläraryrket är vad de förväntat sig. Bengt är till och med positivt överraskad och han anger snarare att den aktiva lärarrollen bidrar till hans uppskattning av sitt arbete. I studien delar de kvinnliga respondenterna uppfattningen om att deras yrke motsvarar deras förväntningar.

5.3 Framtiden

Med frågan om hur respondenterna skulle vilja att skolslöjden ser ut om femton år leddes samtalen in på slöjdlärarens framtid. Rädslan för att stå utan jobb är hos respondenterna inte påtaglig men flera önskemål om förändringar uppkom. En del av respondenterna talar om förhoppningar om ökade resurser, både gällande personal och ekonomi. I Kajsa Borgs undersökning talar de tillfrågade slöjdlärarna om oron för minskade resurser och ökad stress när de ombads spekulera om slöjdlärarens framtid tio år framåt. Dessa tio år har passerat

(denna undersökning av Borg genomfördes 1994) och jag finner inte att mina egna undersökningsresultat gällande denna fråga avviker från hennes slutsatser.

Vidare hoppas några av mina respondenter att framtiden skall erbjuda fler möjligheter att integrera slöjdämnet med övriga ämnen. Att integrera slöjden med andra ämnen kan enligt mina respondenter vara ett sätt att försäkra sig om bibehållna eller till och med ökat antal slöjdundervisningstimmar. Även här är mina resultat i linje med en del av Borgs respondenter som säger att de önskar se ett ökat ämnesöverskridande samarbete i framtiden.

Särskilt en av mina respondenter talar om de tydliga genusmönster som präglar elevernas val av slöjdart. Jag menar att tidigare läroplaners utformning, i kombination med samhällets syn på manligt och kvinnligt, har lett till att vi idag fortfarande ser en snedfördelning av pojkar och flickor som väljer trä- och metallslöjd. Denna snedfördelning är något som en av mina respondenter aktivt arbetar för att häva och hon tycker att frågan skall uppta större utrymme hos de andra slöjdlärarna nu och i framtiden. Respondenten, som är kvinna, talar mycket om vikten av att uppmuntra, i detta fall fler flickor, till att våga välja trä- och metall som slöjdart. Dessa släpande effekter av slöjdens traditionella utformning kopplar jag till det som Borg talar om, det vill säga att slöjdarterna förr benämndes som pojk- och flickslöjd. Att metallslöjden så sent som fram till 1960 enbart gällde pojkar anser jag ha effekter än idag. Detta är något som även diskuteras i Skolverkets nationella utvärdering där det påpekas vilken makt traditioner har och har haft inom slöjdämnet.

I en koppling till det Berge skriver om lärarnas roll som spjutspetsar för ett jämlikt samhälle är särskilt en respondent i min egen studie utmärkande. Respondenten uttrycker en stark önskan om en jämnare genusfördelning i skolslöjden. Jag tror det finns en viktig poäng i att arbeta för ökad jämställdhet inom slöjden, jag menar dock i likhet med Berge att det är en tung uppgift att lägga på den enskilda slöjdläraren. Jag menar istället att jämställdhetsfrågan är något som samhället i samarbete med skolan bör arbeta för.

5.4 Genusperspektiv

Föga förvånande, med tanke på den tydliga genusstruktur som präglar skolslöjden både elev och lärarmässigt, kom genus på ett eller annat sätt på tal i samtalen med respondenterna. Jag anser att min undersökning är alldeles för liten för att jag skall kunna dra några slutsatser

kring huruvida manliga och kvinnliga trä- och metallslöjdlärare talar på olika sätt om sin undervisning och yrkesval. Jag finner dock att det är intressant att diskutera det mina respondenter uttrycker om genus i förhållande till annan forskning och jag kommer att relatera främst till Helgadottirs studie.

Respondenternas intresse för slöjd under deras barn- och ungdomsår är jämnt fördelat mellan de manliga och kvinnliga respondenterna. Likadant är resultatet för hur de manliga och kvinnliga respondenterna talar om sina upplevelser av skolslöjden under sin egen skolgång. Vad det gäller respondenternas upplevelser av sitt yrke tolkar jag att stressfaktorn, som tidigare nämnts, verkar ha mer att göra med år i yrket, det vill säga yrkeserfarenhet, än med genus. Detta trots att de två respondenter som talar om stress i negativa ordalag är män. Gällande frågan om huruvida respondenternas upplevelser av slöjdyrket är vad de hade förväntat sig ser jag i min undersökning att de kvinnliga respondenterna är de som finner att det i stort sett är som de hade förväntat sig. Männerna å andra sidan har gemensamt att de fått revidera sina uppfattningar om slöjdläraryrket.

Jag funderar på huruvida det kan finnas ett genusmönster i yrkesvalet kopplat till upplevelsen av sin egen skolslöjd. Detta står lite i kontrast till det Helgadottir talar om i sin studie när hon pratar om glappet mellan de slöjdlärare som inte själva i någon större utsträckning kunde välja slöjdart under sin egen skolgång. Mina kvinnliga respondenter har trots den tydliga genusstrukturen bland elever förr och nu sökt sig till den mer mansdominerande trä- och metallslöjden. Också undersökningen gjord av Linköpings universitet visar att det är mer naturligt att kvinnor gör denna genusgränsöverskridning än att män försöker sig på samma sak. Personligen faller jag väl in i det mönster som uppvisas av såväl andras studie som min egen. Trots mitt personliga intresse för slöjd fanns inte en tanke på att utbilda mig inom textilslöjden, även om jag under skoltiden fann också denna slöjdart intressant och rolig, så var det helt klart att jag trivdes bättre i träslöjden.

5.5 Metoddiskussion

Tanken med den här studien var inte att gå in så djupt i genusfrågor inom trä- och metallslöjden. För mig har det dock under arbetet med den här studien framkommit att detta är ett ämne, som har påverkat trä- och metallslöjden ganska mycket. Så här i efterhand inser jag att genusfrågan borde ha varit något, som jag skulle ha tagit med från början. Detta visade

sig inte minst under intervjuerna med mina respondenter där bland andra en av respondenterna visade sig lägga stor vikt vid denna fråga, vilket avspeglar sig både i resultat och diskussion. För att få en övergripande bild av vad alla mina respondenter skulle ha tyckt i det här ämnet, borde jag alltså ha ställt en fråga angående genusaspekter inom trä- och metallslöjden under intervjuerna med mina respondenter.

Jag finner det möjligt att svaren, som mina respondenter gav under intervjuerna var något influerade av det faktum att de visste, att jag är en blivande trä- och metallslöjdlärare. Kanske gav de mig svaren, som de trodde att jag ville höra.

På grund av att studien är baserad på intervjuer med endast sex respondenter, som har valts ut enligt en metod, som kallas bekvämlighetsurval är studien ej generaliserbar utan visar endast vad de sex respondenterna anser i de frågor jag ställde under intervjuerna.

5.6 Avslutning

Som framtida forskning tycker jag att det skulle vara intressant om det för jämförelsens skull genomfördes en undersökning med andra ämneslärares argument för och tankar kring sitt yrkesval och sin arbetssituation. Detta för att kunna utröna om det finns några specifika huvudanledningar för andra ämneslärare till att de väljer sitt yrke, likt de som författarna till de studier jag använt, ställt upp för slöjdlärare. Vidare kan det vara intressant att undersöka om det finns ämnesbundna aspekter hos lärares upplevelser av sin arbetssituation.

Jag har i och med min undersökning fått en vidgad förståelse för hur några trä- och metallslöjdlärare upplever sina arbetssituationer. Detta har för mig varit mycket berikande och jag känner mig, genom detta arbete som har vidgat mina vyer, bättre rustad för mitt eget inträde i arbetslivet som blivande trä- och metallslöjdlärare. Jag inser att det finns nästan lika många skäl till att personer söker sig till trä- och metallslöjdlärare som det finns lärare och föga förvånande enligt mig är det egna upplevelser av slöjden som väger tyngst. Faktorer som styrt i viss riktning kan dock spåras och jag har funnit dessa givande att studera då faktorerna kan användas för att diskutera hur slöjdlärare väljer yrke.

6. SAMMANFATTNING

Bakgrunden till den här studien är mitt eget intresse för trä- och metallslöjd samt en undran om varför personer väljer de yrken de gör. Syftet med denna studie är att undersöka och beskriva vad verksamma trä- och metallslöjdlärare anser om sitt yrkesval samt att försöka utröna vilka bakomliggande faktorer som har lett fram till dessa personers val av yrke.

I litteraturgenomgången redovisas slöjddämnets historia samt vad tidigare forskning har funnit om slöjdlärarkåren och slöjdlärarnas arbetssituation. Slöjddämnet är ett ämne som har varit starkt styrt av äldre traditioner samt av vad som har ansetts vara kvinnligt och manligt. Detta är något som också styr vilka personer som har sökt sig till trä- och metallslöjdyrket. Att finna någon klar anledning till varför vissa personer har valt att jobba inom detta yrke är inte så enkelt, dock har vissa gemensamma drag funnits i litteraturen. Dessa är: intresse för ämnet, viljan att arbeta med barn, kreativt och självständigt arbete, glädje i att undervisa, den flexibla arbetstiden och möjlighet till skollov, samt att det framstod som ett drömyrke. Även slumpen och tillfälligheter anges som skäl.

Studien av de sex trä- och metallslöjdlärarna genomfördes med hjälp av kvalitativa semistrukturerade intervjuer. De svar som lärarna lämnar visar att de endast är samstämmiga i hur de upplevde sin egen skolslöjd. Alla respondenterna trivdes bra och har trevliga minnen från dessa lektioner. I övriga frågor har de dock skilda uppfattningar sinsemellan.

I diskussionen kopplas resultaten från intervjuerna med respondenterna till tidigare forskning i frågorna om yrkesval, arbetssituation, framtiden för slöjddämnet samt genusperspektiv. Under delen yrkesval diskuterar jag de slöjdlärartyper som Borg och Nygren-Landgårds har hittat i sina undersökningar i förhållande till mina respondenter. I stycket om arbetssituation tas delen om stress i läraryrket upp men även trivseln bland mina respondenter i yrket argumenteras. Avsnittet om framtiden avhandlar bland annat den makt tidigare traditioner har haft och hur de skulle kunna tänkas brytas. Samt hur statusen hos ämnet skulle kunna höjas med hjälp av ämnesöverskridande samarbete. Sist diskuteras de skillnader som framträdde mellan mina kvinnliga och manliga respondenter i delen genusperspektiv.

7. REFERENSER

Berge, Britt-Marie. (1992). Gå i lära till lärare. Umeå: Univ.

Borg, Kajsa. (1995). Slöjdämnet i förändring: 1962-1994. Linköping: Univ.

Borg, Kajsa. (2001). Slöjdämnet intryck – uttryck – avtryck. Linköping: Univ.

Bryman, Alan. (2002). Samhällsvetenskapliga metoder. Malmö: Liber

Helgadóttir, Gudhrun. (1997). Icelandic craft teachers' curriculum identity as reflected in life histories. Vancouver: Univ.

Kvale, Steinar. (1997). Den kvalitativa forskningsintervjun. Lund: Studentlitteratur

Läroverksamheten Linköping Univ. (1989). Kulturarv och utveckling inom skolslöjden – rapport från ett slöjdhistoriskt symposium. Linköping: Univ.

Läroverksamheten Linköping Univ. (1992). Kulturarv och skolslöjd – Ett slöjdhistoriskt symposium. Linköping: Univ.

Marklund, Inger. (1988). Att vara lärare i grundskolan – Om hur lärare ser på sin yrkesroll och arbetsmiljö. Stockholm: Skolöverstyrelsen

Nygren-Landgårds, Christina. (2000). Educational and teaching ideologies in sloyd teacher education. Åbo: Åbo Akademi Förlag.

Skolverket. (2003). Nationella utvärderingen av grundskolan. Rapport 253. Stockholm: Skolverket

Svensson, Bengt. (1993). Skolslöjd med kvalité och personlig prägel. Linköping: Univ.

Svensson, Bengt. (2000). Hundra år i skolslöjden. Vikingstad: Form i trä

Elektroniska referenser

NE. (http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=309991&i_word=s1%f6jd)

2006-11-20

NE. (http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=309990&i_word=s1%f6jd)

2006-11-20

NE. (http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=O235378&i_word=l%e4rare)

2006-11-20

Skolverkets hemsida.

(<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0506&infotyp=23&skolform=11&id=3888&extraId=2087>)

2006-11-20

Vetenskapsrådets forskningsetiska principer inom humanistisk- och samhällsvetenskaplig forskning. (<http://www.vr.se/publikationer/sida.jsp?resourceId=12>)

2006-11-20

8. BILAGOR

Bilaga 1

Intervjuguide

Hur skulle du beskriva din arbetsplats och arbetssituation?

Hur var ditt intresse för slöjd under dina barn- och ungdomsår?

Hur upplevde du skolslöjden under din egen skolgång?

Varför valde du att bli slöjdlärare?

Upplever du att det är som du tänkt dig att vara slöjdlärare?

Hur skulle du vilja att skolslöjden ser ut om 15 år?

Är det något som du vill tillägga?